

עולם הרבנות

גליון מספר 14 | ט"ו בשבט תשפ"א

הרב הראשי לישראל
הגאון הרב דוד לאו שליט"א

אורח חיים - ענייני הלכה

ראש השנה לאילנות הוא מועד נכון לעיין שוב בהלכות ברכות, ולדעת שלא לטעות בעת נבקש להודות לבוראנו על הארץ ועל פירותיה.

מאכלים רבים ייאלו בצורות שונות מצורתם המקורית, לעתים בחיתוכים שונים, לעתים בצורת ריסוק. בכל בית מופיע "פירה תפוחי אדמה" כחלק מרכזי מהסעודה, אבל ישנם הבדלים בברכות בין סוגי פירות, ובין צורת השימוש, האם רוסקו הפירות, נסחטו, או שנתשללו עם מים.

כמובן שחלק מהמאכלים נאכלים בתוך הסעודה ואיננו מברכים עליהם, אם כי על רסק תפוחי עץ המוגש כקינוח נברך, עתים את ברכת הפרי, עתים ברכת שהכל. ייתכן גם שחלק מהמאכלים "נבלעים" בתוך המאכל, כרסק עגבניות שמטעים את המאכל המרכזי, וממילא לא נברך עליו היות שהוא טפל למאכל.

השולחן ערוך כתב שעל כל פירות האילן מברך את ברכת "בורא פרי העץ", ועל פירות האדמה מברך "בורא פרי האדמה". אבל ברור שכל הנידון הוא ברכה על פירות בצורתם השלמה, כי כשמרסקים פרי, או סוחטים ממנו משקה, או מבשלים אותו במים ורוצים לשתות את המים, הרי ש"פנים חדשות באו לכאן", וסביר שברכתם תשתנה.

הגמרא אומרת שתמרים שנמעכו ונעשו עיסה, מברך עליהם ברכת בורא פרי העץ, כי נשארה עליהם צורתם. נחלקו הראשונים האם משמעות הדברים היא שדווקא כאשר הפרי לא רוסק לגמרי, וחתיכות ממנו נמצאות בעיסה, אז ברכתו היא הברכה המקורית. אבל אם התרסק הפרי לגמרי אין מקום לברך את ברכת הפרי אלא ברכת שהכל. אך הרמב"ם פסק במפורש שגם אם זו עיסה גמורה, ואין בה את חתיכות הפרי יברך את ברכת הפרי, ולא ברכת שהכל.

השולחן ערוך פסק כשיטת הרמב"ם, ואף שהרמ"א הוסיף: יש אומרים לברך עליהם שהכל, וטוב לחוש לכתחילה לברך שהכל. אבל אם בירך בורא פרי העץ יצא, כי כן נראה עיקר. אבל הכריע המשנה ברורה שכל עוד ממשות הפרי קיימת מברכים את ברכת הפרי, אלא אם אבדה צורת הפרי ולא ניכר כלל מה היה לכתחילה, רק אז מברכים שהכל. גם השו"ע הרב הדגיש שהכל תלוי בהכרת הפרי, לכן כתב לחלק בין תמרים שנתמעכו לגמרי, אבל עדיין צורת הפרי עליהם ומברך עליהם את ברכת

הרב הראשי לישראל הרב של"צ
הגאון הרב יצחק יוסף שליט"א

הזיהירות במתוקים

שאלה: לקראת ט"ו בשבט מצוי יותר לרכוש פירות יבשים, וידועה חובת הזהירות מאיסור אכילת תולעים. מה הדין בתולעים וחרקים קטנים שאינם נראים לעין, האם גם בהם יש איסור באכילתם?

אזהרת האחרונים מאיסור תולעים

תשובה: ראשית, נקדים מה שכתב הפרי חדש - שהיה רבה של ירושלים לפני כ-300 שנה (יו"ד סי' פד ס"ק נג): כה אמר חזקיה, לא אוכל להתאפק מלהזהיר לעם חומר איסור התולעים, לפי שנעשה קל בעיני הבריות, ו"כיון שעובר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר" (יומא פו ע"ב), ואין איש שם על לב, מבלי לב דשו בו רבים וגדולים, ואפילו החכמים והיחידים אינם נזהרים כראוי על פי מה שנתבאר בש"ס ובפוסקים, וכל האוכל תולעים או נמלים, חייב על כל תולעת או נמלה חמש מלקיות, ובזבובים או יתושים חייב שש מלקיות. והחמירה התורה בזה בהרבה לאוין ומלקיות, להיות שהוא איסור מצוי מאד בפירות, בירקות, בקטניות, וברוב מיני המאכלים, ואי אפשר ליזהר מלהכשל בהם אם לא בזריזות וזהירות גדולה, ולפיכך הוצרך הכתוב לזרז ביותר ולהרבות לאוין באיסור שרץ הארץ. ומעתה כל אדם יזדרז בעצמו מלהכשל באיסור זה, וגם לדרוש ברבים חומר איסורו כדי שיפרשו מהאיסור, ואני את נפשי הצלתי, ישמע חכם ויוסף לקח.

גם בספר יסוד ושורש העבודה (שער ז פ"ד) כתב שאין די להפקיע עצמו בלבד בזהירות והשגחתו על עצמו, אלא על הכלל כולו יצא להזהיר את האחרים גם כן, וביחוד להרים מכשול מעם ישראל, ואשרי חלקו של המשתדל על עצמו להיות איש כזה, ליתן את הפנאי שלו ולחקור ולדרוש בתמידות על אודות הדבר הזה, לזכות בזה את הרבים, וזכות הרבים תלויה בו. גם בחכמת אדם (כלל לח סי"ב) כתב שראוי לאדם להסתכל במה שאוכל, ועל ידי זה ינצל מכמה תולעים, "ומעיד אני עלי שכמה וכמה פעמים ניצלתי על ידי זה, ברוך ה'".

המרה לבדוק - הרי זו משובח

וכן הזהיר בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קלב): ואודות המרוך לפסת, רגיל אני לדרוש בשבת הגדול, כי מי שאין לו אנשים נאמנים יראי שמים לבדוק היטב החסה ולנקותה מרחש תולעים קטנים הנמצאים בה מאד מאד שאינם ניכרים לחלושי הראות, טוב שיקח למרוך תמכא שקורין קריי"ן, כי חלילה להכשיל באיסורי לאוין מן התורה לקיים מצוות מרוך שבזמן הזה היא מדרבנן. גם הגאון רבי

הפרי, לבין חיטים שנטחנו, אף אם לא נטחנו לגמרי, אבל מכיוון שאינם ניכרים מברך עליהם שהכל.

בימינו, כשניתן לרסק פירות בבלנדר, כמעט תמיד אובדת צורת הפרי, במקרים כאלו יאבד הפרי את ברכתו. אבל "פירה תפוחי אדמה", או על קוגל תפוח אדמה או על לביבות, היות שנשארה צורת הפרי בצבע ובמרקם, וכל הרואה מזהה מיד שמדובר בתפוחי אדמה, לכן נברך בורא פרי האדמה, ולא את ברכת שהכל. (אם כי הגר"צ אבא שאול זצ"ל סבר שברסק "פירה" יברך שהכל). גם על ציפס יברך בורא פרי האדמה, כי ניכר ממה הוא עשוי. גם על ריבה ביתית, או ריבה בה ניכרות חתיכות מהפרי נברך את ברכת הפרי או הירק העיקרי. באותה מידה נברך את ברכת הפרי על אבוקדו מרוסק או על בננה מרוסקת, שלמרות שנתמעכו במזלג, עדיין נשארה צורת הפרי בצבע ובמרקם.

ברסק תפוחים נברך ברכת בורא פרי העץ, אבל בממרח תמרים, או ממרח בוטנים, או ריבה, המיוצרים בצורה תעשייתית, או ברסק תפוחי עץ תעשייתי נברך שהכל נהיה בדברו.

אדגיש שבהלכה מופיע פרט נוסף, אם נתגדלו הפירות מלכתחילה לאכילתם כמרוסקים, הדין הוא שמברכים עליהם את ברכת הפרי, גם אם רוסקו לגמרי בצורה תעשייתית. אבל הגדרת "נתגדלו לכך" נידונה בפוסקים, האם הכוונה היא שכל סוג זה של פירות מגודל בארץ רק לשם ריסוק, וזו צורת ההנאה מפרי זה, או שדי בזן מיוחד של הפרי, שהוא מגודל לשימוש בצורת רסק, ורק עליו נברך את ברכת הפרי.

למעשה, רוב תפוחי העץ בארצנו גדלים לאכילה, כך שאם מרוסקים תפוחי עץ אין זה עיקר השימוש בפרי וכשאבדה צורתו (בריסוק תעשייתי) נברך שהכל. אבל רסק עגבניות תעשייתיות עשוי מזן מיוחד שמגודל לצורך זה, ואף שרוב העגבניות בארץ מגודלות לאכילה בצורה רגילה, לא תהיה זו חומרא חריגה מי שיברך בורא פרי האדמה על רסק זה, או על פרי אדמה אחר בכוונה לפטור גם רסק זה.

דברים אלו אמורים ביחס לפרות שרוסקו, אבל לגבי פרי שנשחט וכעת שותים את המיץ שזב מהפרי נידון ברכתו שונה. הראב"ד סבר שיש להבדיל בין משקה שזב מעצמו מפרי, והוא מוגדר כזיעת הפרי בלבד ואינו משקה, לבין מה שיוצא מכתשת פרי, שכאשר סוחטים את הפרי ומוציאים ממנו את כל המשקה שבו, יחשב הדבר כגוף הפרי לכל דבר ועניין, וממילא תהיה ברכתו כרכת הפרי. הרשב"א חלק עליו וסבר שההגדרה היא דבר שראוי להביאו לבית המקדש כביכורים או לתיתו לכהן כתרומה, וכל שאינו מוגדר פרי לעניין תרומה וביכורים אינו פרי גם לעניין ברכת הפרי, ומכיוון שלעניין תרומה וביכורים בודאי שאינו מביאים משקה אלא אמרה התורה להביא פרי דווקא, חוץ מיין ושמן, לכן גם לעניין ברכה, ברגע שצורתו אינה צורת פרי, גם אם נכנס במשקה כל הטעם שהיה בפרי, אבל אין זה אלא משקה ועל כן ברכתו שהכל. (וגם לשיטת החזון איש כך יהא הדין), והיות שהגדרת המיץ היא כזיעת הפרי בלבד, לכן נכון הוא לברך ברכת שהכל.

יוצא מן הכלל הוא היין שנשחט מענבים שברכתו מיוחדת,

חיים פלאגי בספר חיים לראש (דף עב) כתב: יזהיר מאד לבני ביתו לבדוק היטב החזרת כראוי, וכל היד המרובה לבדוק הרי זו משובת, פן חלילה במקום מצוה יפגעו באיסור של חמש מלקיות.

גם בפלא יועץ (ערך בדיקה) כתב: ובענין התולעים רבה המכשלה, שיש הרבה מיני פירות וירקות שנמצאים בהם תולעים, ורבים מעמי הארץ אין נזהרים ואוכלים אותם בלי בדיקה. וצריך להזהיר לעם על זה וכיוצא בזה, כי ישראל קדושים רוצים להיות גדורים ופרושים, אבל הם שוגגים. ה' הטוב יכפר בעדם. וחייב גדול מוטל על כל אדם לבדוק את המאכלים כשיש בהם חשש תולעים, וכבר צווחו על זה בספרים צעקה גדולה ומרה, שהרי כל אשר בשם ישראל יכונה, לא יאכל נבילה וטריפה או בשר חזיר וכדו', אפילו יתנו לו כל כסף וזהב שבעולם, ואם ירצו להכריחו, יסבול עונשים מרים עד מוות ולא יעבור. ואם נתבונן הרי באכילת נבילה וטריפה וחזיר אין אלא לאו אחד, ובאכילת תולעת אחת יש ארבעה לאוין(!), ובאכילת נמלה וכל שרץ העוף חמשה לאוין(!), נמצא שהאוכל בלי זהירות וכלי בדיקה, במעט רגע אוכל מאה תולעים, ועובר תילי-תילים של לאוין(!) בשאט נפש בלי שום הנאה כלל, רק ממיעות זהירות. ונאמר (משלי כג ב'): 'שִׁמְתָּ שִׁכִּין בְּלֶעָגְךָ אִם בְּעַל נַפְשֵׁךָ אָתָּה'. וצריך להזהיר לעם על כך, כי ישראל קדושים רוצים להיות גדורים.

מכל דברי רבותינו הנזכרים למדים אנו את חומר איסור אכילת תולעים ועד כמה יש לזהר בבדיקת פירות וירקות וכל דבר שיש בו חשש תולעים.

תולעת שאינה נראית אלא לאחר מאמץ

בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' ערה) כתב: מה שאמרת בפולין החדשים שסמוך לגמרון מצוי בהם במקום הרחש, מקום שחור, וניכר ראשו של הרחש, אך גופו אינו ניכר, אלא מהפול בעצמו שמשונה קצת מהפול עצמו, אם רחש זה אסור או לא. והשיב שהרחש ההוא מיד נודע מקומו, שמשחיר, וזה קטן מאד, "וכמה פעמים נסיתי ונטולין אותו ממקומו ומניחין על צפורן האצבע והוא רוחש והולך".

ומבואר מדבריו, שגם שרץ קטן מאד הניכר רק על ידי רחישתו, נחשב לניכר לעין ואסור. וכן משמע מרש"י (עירובין כח ע"א ד"ה צרעה, ועי' רש"י סוכה יח.) בביאור מילת 'שָׂרָץ', מלשון 'שָׂרָץ', דבר שאינו נראה אלא על ידי שירוצו וריחושו מפני קוטנו. וכן כתב החינוך (מצוה קסה) שאפילו קטנה שבקטנות, מכיון שאכלה והיא שלימה, לוקה עליה. גם מהר"ם בן חביב - שהיה ראשון לציון לפני מאות שנים, בשו"ת קול גדול (סי' ה) כתב שהנראה מן המשנה ומן הפוסקים, כי בריה אפילו היא פחותה מן החרדל, לוקה מן התורה, ואין חילוק אם היא דקה מחוט השערה או גסה מחוט השערה. וכן כתב בחכמת אדם (כלל לח ס"ח) לגבי תולעים שבחומץ, שאסור לסננו, כי התולעים שבו אינם ניכרים כי אם נגד השמש. ובשו"ת צמח צדק החדשות (יו"ד סי' נד) דוחה בשתי ידיים מי שרצה להתיר לשתות מי נהר עם תולעים דקים העוברים דרך סינון בד.

וכן בערוך השלחן (סי' פד סל"ו) כתב במה שהעין יכולה לראות אפילו נגד השמש, אפילו דק מן הדק, הוא שרץ גמור. וכתב עוד (סל"ז) שלכן יש להזהר מאד בקיץ באותם שעות מן הנהרות ומן האגמים, שעל ידי החמימות נתהוו שם כמו זבובים קטנים ותולעים קטנים, ויש לזהר שלא לשתותם קודם סינון במסננת דקה מן הדקה או על ידי בגד. והוכיח שאפילו תולעים שאינם נראים במבט שטחי, אם רואים אותם על ידי התבוננות היטב, או רק כנגד השמש, למרות שהם קטנים ביותר, אסורים מן התורה.

תולעים הנראים רק על-ידי מיקרוסקופ

בספר הברית כתב שכאשר מסתכלים במיקרוסקופ, רואים במים רבבות מיקרואבים, מה שנקרא כיום 'חיידקים', וגם האויר מלא מהם, ואם כן איך אנו שותים מים ונושמים את האויר, אלא ש"לא ניתנה תורה למלאכי השרת" (ברכות כה ע"ב, קידושין נד ע"א), ואם אינו נראה בעין רגילה על-ידי התאמצות או כנגד השמש, אלא על-ידי מיקרוסקופ, לא אסרה התורה. ומדבריו נלמד גם על תולעים שאינם נראים במאכל או במשקה אלא על ידי מיקרוסקופ, אינם אסורים.

גם בתפארת ישראל על המשניות (ע"ז פ"ב מ"ו, בועז אות ג) כתב: והנה אבותינו ספרו לנו שזה כחמישים או שישים שנה שרצה גדול הדור אחד להתיר דג אחד מחמת שנראה במיקרוסקופ, שיש לו קשקשים, אך חלק וכתב דכל שאין נראה בלי זכוכית לא נקרא קשקשת, וזה אינו נראה רק נקודה קטנה שלא שלטה בו העין, והתורה אמרה לנו רק לסמוך על הדבר הנראה, בלי זכוכית ומדבריו מבואר גם לענין תולעים שאם אינם נראים לעין על ידי התבוננות היטב, אינם בכלל איסור תולעים. וכן מבואר בערוך השלחן (הנ"ל) דכיון שאין העין שולטת בהם, לאו כלום הוא, ורק במה שהעין יכולה לראות אפילו נגד השמש, ואפילו דק מן הדק, הוי שרץ גמור. גם הגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קמו) כתב לענין תולעים שרואים אותם רק במיקרוסקופ, שהתורה לא אסרה אלא תולעים ושקצים ורמשים שנראו לעינים.

עלי-חסה מגידולי חממות

יש ירקות שנמצאים בהם תולעים דקים רבים וקשה לבודקן, ורק

על-ידי התבוננות כנגד השמש רואים אותם, ואינו דומה לראיה דרך מיקרוסקופ, כיון שהם נראים בעין בריאה. וכגון עלי-נענע, עלי-חסה וכדו', צריך אדם להתבונן היטב שאין שם תולעים. ברוב ככל עלי החסה הבדיקה קשה מאד, וכמעט אי אפשר לסמוך גם על בדיקה היטב של עלי החסה, ואף אם ישטפום ברותחים, אם יניחום כנגד השמש יראו בהם תולעים. ולכן כל מי שיראת ה' נוגעת ללבו ושומר נפשו מחטוא, ירחק מאכילת עלי-חסה אלו, אלא-אם-כן באים מגידול מיוחד בחממות, כפי שיש חברות מיוחדות המגדלות עלים אך ורק בחממות, אך עלים אחרים לא יבואו על שולחנו כלל. (ולמצות 'מרו'ר' בליל-הסדר יקח מקלח הלבן בו התולעים נראים בבדיקה היטב, ולא בעלים הירוקים).

ואמנם בעלי-חסה הבאים מחברות אלו וכיו"ב, אפשר לסמוך על זה ולאכול גם את העלים הירוקים, אולם אף עלים אלו יש לשוטפם היטב בברז, ולא יסמוך לאוכלם בלי בדיקה כלל, ופעמים מצוי שם כל מיני חרקים שונים, ולכן צריכים שטיפה היטב. וכמו כן שיש כיום עלי-נענע המגיעים מגוש-קטיף, יקח רק מהם.

למזהיר ולנזהר

יהי רצון שנזכה להינצל מאיסור אכילת תולעים, וכל אחד ואחד הרוכש פירות יבשים לקראת ט"ו בשבט, יזהיר את בני ביתו לבודקם הדק היטב, שכל פרי שמצויים בו תולעים במיעוט המצוי, כעשרה אחוז, יש לבודקו הדק היטב.

הגאון הרב דוד לאו שליט"א (המשך)

בורא פרי הגפן (וכן שמן זית, אם נאכל כמעורב עם משקים אחרים, לצורכי רפואה).

אפשרות נוספת של הנאה מפרות היא בבישול. הגמרא אומרת שמי סילקא כסילקא, כלומר, על מים שנתבשלו בהם פרות מברכים את ברכת הפרי.

תמהו הראשונים, מה ההבדל בין פרי שנשחט שברכתו שהכל, לבין פרי שבושל ומימיו יצאו תוך כדי בישול שברכתו כברכת הפרי, ומדוע מברכים את הברכה המקורית דווקא על מי בישול ולא על מים שנשחטו.

בתשובת הדבר נחלקו ראשונים. הרשב"א הסביר שהחילוק הוא בין ירקות לפרות. ירקות נאכלים בדרך כלל על ידי בישול, ולכן ברכת המים שבושלו בהם היא ברכת הירק, לעומת זאת אנו רגילים לאכול פרות בפני עצמם, על כן ברכת המיץ תשתנה מהברכה המקורית. הרא"ש הסביר שהחילוק הוא בין בישול לסחיטה. בסחיטה יוצאת מהפרי זיעתו, דהיינו אין למשקה טעם פרי ממש, לכן נברך שהכל. אבל בבישול נקלט טעם הירק או הפרי וברכתו ברכת הפרי. עוד הוסיף הרא"ש שאם עיקר תפקיד הבישול הוא לצורך הירקות, והנוזל משמש כעזר לבישול, אז נגרים המים אחרי הירק וברכתם כברכתו, אבל אם רצון האוכל הוא המרק, והירק ניתן בו לצורך טעם (כמרק עוף, שמניחים בו ירקות למרק, ולעתים אף זורקים את הירקות אחרי הבישול), אז המרק עיקר ומברכים עליו שהכל. אגב, השו"ע הרב כתב שזו הסיבה שבשלה מברכים שהכל על קפה ותה, כי לא נשארו מהמאכל העיקרי במשקה, אלא רק טעמו.

למעשה, מברכים על מרק פרות/ירקות ברכת שהכל אלא אם

נתקיימו התנאים הבאים, הרגילות היא לאכול את הירקות הללו מבושלים, והבישול מיועד לתת טעם במים וטעם המים בירקות, אבל אם רק הירקות אמורים לתת טעם במים נברך שהכל.

פרטים נוספים ימנעו מהמרק את ברכת הירק. אם חתיכות הירק כבר נימוחו במרק, לא מברכים עליהם אלא שהכל. או אם יש במרק פריט חשוב כגון בשר או עוף, בטלים הירקות אל הבשר ומברכים שהכל. עוד יש לציין שכל זה אמור כשהמרק מורכב ממים וירקות, אבל אם הוסיפו אבקת מרק או שאר דברים שנותנים טעם במים, אזי ברכת המרק היא שהכל, בכל מקרה.

תוספות שניתנו במרק אחרי בישולו, כגון ירקות, או שקדי מרק או קניידלך וכדו', אם העיקר היא התוספת, מברכים עליה ופוטרים בכך את המרק. אם רוצה לאכול מרק, אך גם רוצה לאכול את מין הדגן, מברך על כל אחד את ברכתו המתאימה לו.

כמובן, אם אוכלים את המרק בתוך הסעודה לא מברכים עליו. אבל אם אוכלים מרק פרות בסוף הסעודה מברכים על הקינוח בהתאם להגדרות שנכתבו.

סוגיה נוספת היא אכילת לפתן פירות, הן בתחילת סעודה הן בסיומה של סעודה. רגילות הייתה להגיש פירות בתחילת הסעודה, ומאכל זה בא לפתוח את התיאבון ולעוררו. נחלקו הפוסקים בהגדרת אכילה זו לצורך ברכה, ולשיטת רבות במקרה זה הפירות אינם חלק מהסעודה ונכון יהיה לברך עליהם. בימינו אין רגילות לכך, ומפורסם בשם מו"ר הגרש"ז איערבך צ"ל שסבר שבימינו מנה זו מוגשת באירועים לצורך מתיקות ונעימות בלבד ולא לעורר תיאבון, ואין למנה זו קשר לעיקר הסעודה, ולכן גם בתוך הסעודה מברכים ברכה ראשונה על

הרב יעקב אביטן / השר לשירותי דת

**אחיי ורעי,
"כי האדם עץ השדה".**

שנבין את נחיצותו ומשמעותו של תפקיד הרב, כך נשאף למינוי רב בכל מקום ומקום. רבני ערים, רבני מושבים וגם רבני שכונות. מחובתנו לדאוג שלכל ציבור יהיה את הרועה הרוחני שלו המהווה עבורו משענת.

ומעל כולם ניצבת הרבנות הראשית לישראל, בראשות הראשל"צ הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א והגאון רבי דוד לאו שליט"א, העומדים על משמר היהדות הנאמנה ומגנים עליה מרוחות זרות, ומנגישים את הרוח היהודית בדרכי נועם ובמאור פנים. כך גם מערכת הכשרות הארצית שתחת אחריותם, דואגת לכשרות עממית ונגישה לכל יהודי, לצד כשרות מהודרת למבקשים זאת. בנוסף לשאר האגפים כמו נישואין, ברית מילה, ועוד המנגישים את שירותי הדת באופן הטוב ביותר.

ט"ו בשבט הוא חג לאילנות, ולגד ענינו ניצבת כל העת שנת השמיטה הבעל"ט, כאשר בכל פעם אנחנו חוזים בהתרגשות בציבור חקלאים גיבוי כוח הולך וגדל, המצטרף ללגיונו של מלך ומקיים את מצוות השמיטה בהידור. בימים אלו אנחנו נערכים בנושאים כמו אוצר בית דין, היתר מכירה ועוד כדי לאפשר את קיום מצוות השמיטה באופן תקין וטוב.

אסיים בברכה לרבנים הדגולים ולמשרתי הציבור אשר פירותכם מתוקים וצילכם נאה, אלא שכל נטיעות שנוטעים מכם יהיו כמותכם, אמן.

תפקידו של העץ הוא להצמיח פירות, ומה שמצמיח את העץ אלו המים שמשקים ומפריים אותו. והנה למים יש תכונה מעניינת. כל עוד הם זורמים ונעים, הם יוצרים חיים, משקים ומצמיחים את האדמה, אולם אם הם עומדים, הם הופכים לביצה מאוסה המגדלת יתושים. כך הוא האדם, כל עוד הוא נמצא בתנועה של התפתחות והתקדמות - הוא צומח ומניב פירות.

עלון זה העוסק בעולם הרבנות, מציג בחן ויופי את זרימת המים המבעבעת כל העת בקרב הרבנים ומנהיגי העדה, במטרה להשקות ולהצמיח אילנות מלבליים. הרבנים הם מורי הדרך ומנהיגי העם שלנו, הם אלו הנמצאים מול הציבור עצמו, בשמחתו ובמצוקתו, ומלווים אותו במסירות בכל מעגל חייו. מיום הלידה ועד ל"ע יום הפטירה.

אבל לא רק בהיבט היהודי אלא גם הסוציאלי. הרב המקומי הוא גם העובד הסוציאלי, הפסיכולוג, הפסיכיאטר, המגשר והחונך האישי. הם כל הזמן בתנועה, ביום ובלילה, בשבתות ובחופשות, אין רגע אחד שאין הציבור זקוק להם, והם מתמסרים אליו בכל מאודם. תפקידי כשר לשירותי דת לשמור ולייקר את מעמדם, גם בקרב הציבור ועובדי המועצות הדתיות וגם במסדרונות השלטון. ככל

הגאון הרב דוד לאו שליט"א (המשך)

מנה זו, את ברכת הפרי, ואינו פוטרם את המנה בברכת המוציא.

לגבי לפתן בסוף הסעודה, היות שבדאי אינם חלק מהסעודה מברכים עליהם. החפץ חיים זצ"ל כתב בספרו שיש לברך עליהם ברכה ראשונה, אך העידו עליו שרק אם הפירות מוגשים כצורתם הרגילה, כפירות חיים, מברכים עליהם ברכה ראשונה, אבל כשהוגש לפתן של פירות מבושלים חזר בו בזקנותו וסבר שאין לברך על מנה זו. הסיבה לספק זה היא שיטת הרשב"א שהזכרנו, שדברים מבושלים נכללים בתוך ברכת הלחם, כי הם חלק מהסעודה, ולכן אין צורך לברך עליהם בפני עצמם, ככל המאכלים שהם עיקר הסעודה. מה עוד שרגילים להביאם לסעודה, ולכן נפטרים בברכת הלחם. הפוסקים עסקו בהרחבה בשיטה זו, כי אם נכליל בברכת הלחם גם את הקינוח שרגילים להביאו לסעודה, הרי שבמקומות שרגילים להגיש מעדן שוקולד לא נברך עליהם, כי רגילים להגישם בסעודה.

למעשה נוהגים לברך על מנה אחרונה, מפני שהביטוי "מאכלים הבאים בתוך הסעודה" הוא סימן ולא סיבה. כלומר, לא מברכים על מאכל שהוא חלק מהפת, או שהוא בא להשביע, אבל מברכים על מאכל שבא בסעודה שלא כחלק מהפת וממטרתו היא להשאיר טעם מתוק בפה ולא להשביע. לכן יש לברך על מנה אחרונה, גם אם המאכל הוא פירות מבושלים.

אגב, לגבי גלידה האריכו הפוסקים לדון אם היא מוגדרת כמאכל ואז

יש לברך עליה ברכה ראשונה, או שהיא מוגדרת כמשקה, ואז אין לברך עליה. לפי ההסבר שכתבתי על לפתן אין סיבה לכאורה שלא לברך על גלידה, גם אם היא תוגדר כמשקה, שהרי על משקה שבא לסייע לאכילה לא מברכים, כי הוא בא לצורך הסעודה וכחלק ממנה. אבל על משקה שבא להשאיר טעם טוב, כגלידה שבאה להשאיר מתיקות בפה, אין סיבה שלא לברך ברכה ראשונה, אף כשהיא מוגשת לפני ברכת המזון.

באותה הגדרה נגדיר גם שתייה שבאה בסיומה של סעודה. פעמים רבות מגישים קפה עם עוגה בסיום הסעודה, ואז נברך עליו, שהרי הם באים לא כחלק מהסעודה אלא כדי להשאיר טעם טוב ונעים בפה. לעומת זאת, מצוי בחתונה שאחרי המנה העיקרית רוקדים ושוחים בשמחת חתן וכלה, ולאחר זמן נעצרים לשתות משקה קל כדי להרוות את הצימאון ולהקל על הזיעה הניגרת. כאן לא באה השתייה כדי להמתיק את הגרון אלא להקל על הצימאון. כלומר זה ייחשב כחלק מהסעודה, ואין צורך לברך על שתייה זו. יתרה מזו, שתייה זו ממשיכה את הסעודה, ואפשר יהיה לברך ברכת המזון אחריה, כי היא תרמה לסעודה ורק אחריה מסתיימת הסעודה.

למדנו מכאן שבעת שנהנים מבריאתו של הקדוש ברוך הוא בעולמו, חשוב לשים לב מה צורת ההנאה, האם מעשינו תרמו לשינויה של ההנאה או שאנו נהנים מהמאכל בצורתו הטבעית בה ניתן לנו המאכל מאת הקדוש ברוך הוא, ועל פיה נדע כיצד להודות.

הקורונה, קדושת הנישואין והבית היהודי, במחלקת בריתות במצב המורכב בו אנו שרויים כעת, ובקיום מבחני הרבנות הראשית לציבור הנבחרים לפי הנחיות משרד הבריאות, ההכנה לשנת השמיטה ולהמשיך להעמיד הדת על תילה.

כעת אנו בפתחה של שנת השמיטה שנת תשפ"ב הבעל"ט, הערכות של הרבנות הראשית לישראל לקראת שנת השמיטה החלה כבר לפני כמה חודשים עת הוקמה 'וועדת השמיטה ההלכתית' בנשיאות הרב הראשי לישראל הגר"י יוסף שהחלו בכתיבת ההנחיות לחקלאים על דרכי שמירת השמיטה כהלכה בדקדוק פרטיה ובקרב תחל הרבנות הראשית בהיערכות המעשית לקראת שנת השמיטה זאת בנוסף לחוברות ההדרכה לחקלאים, יופצו לציבור הרחב הנחיות וחברות הדרכה על דרכי שמירת השמיטה והשמירה על קדושת השנה השביעית, בבית ובגינות הני בבתי ישראל, דרכי הקניה והשימוש בפירות שביעית תוך כדאי זהירות ושמירה על קדושת פירות שביעית.

כאמור ברבנות הראשית לישראל בנוסף לתקופת ה'קורונה' ולשינוי השגרה, מתמודדים עם אתגרים גדולים בתקופה האחרונה, בגיליון זה נסקור חלק מאתגרי הרבנות הראשית לישראל בעת האחרונה.

אנו תפלה כי יסיר ה' את חרון האף מעל עמו ישראל, ונוכל להמשיך לפעול למען הציבור הרחב במתן שירותי הדת, מתוך שגרה בריאה, בבחינת "חדש ימינו כקדם" בבניית בית המקדש ובביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

אנו נמצאים כעת בתאריך משמעותי בלוח השנה היהודי: ט"ו בשבט - ראש השנה לאילנות, "כי האדם עץ השדה" בספרים הקדושים מבואר שהסיבה בגינה נמשל האדם לאילן, היא בגלל שצריך האדם ללמוד מהאילן, כי דווקא בתקופה החורף, כאשר עלי האילן נושרים, אין פרי ואין יכול, ונדמה כי האילן הזקין ונמנע ממנו לתת את פרי יבוליו, דווקא אז מגיע זמן ט"ו בשבט בו מתחיל האילן לתת פרי, דווקא באמצע החורף כוחו החל להפציע ועליו המבצבצים, מוכיחים על חיותו.

התקופה הנוכחית מאתגרת מאין כמותה, העולם עצר מלכת, כל שגרת החיים שהייתה מובנת לנו מאליה נקטעה ונעצרה בהינף יד, נדמה היה כי לא יהיה אפשרי להמשיך את שגרת החיים בצורה נורמטיבית תחת נגיף הקורונה, אך עם מאמץ וחשיבה רבה התאפשר ברמה כזאת או אחרת לתת לאילן החיים להמשיך 'לגדול ולפרוח'.

גם בפעילות ברבנות הראשית, התמודדו עם שאלות ובעיות מורכבות, שחלק מהם הועלו לראשונה במחלקות השונות ברבנות הראשית זאת בנוסף לשנה מלאה אתגרים ללא תקציב מדינה תקין שמאפשר את פעילות כלל משרדי הממשלה ובתוכם הרבנות הראשית לישראל.

כאן המקום להזכיר ולשבח את עובדי הרבנות הראשית לישראל שהמשיכו בשגרת מתן שירותי הדת בישראל לכלל הציבור, ופעלו ללא לאות תוך כדי חשיבה על פתרונות מגוונים ויצירתיים לשרת את הציבור בתחומי אחריותם תוך מסירות נפש של ממש פעלו לשמירת הכשרות תוך מציאת פתרונות למגוון גדול של אתגרים עקב נגיף

ט"ו בשבט - ראש השנה לאילנות איפה זה פוגש אותנו

המחלקה למצוות התלויות בארץ בהנחיות לט"ו בשבט שנת תשפ"א - שנת מעשר עני

◀ הרב מרדכי בידרמן | מנהל תחום - מצוות התלויות בארץ

הפרשת תרומות ומעשרות

בפירות האילן, התאריך הקובע להשתייכות הפירות לשנת מעשר שני או לשנת מעשר עני, הינו ט"ו בשבט, ואילו השלב של הגידול הקובע את השתייכות הפירות הינו החנטה, למעט אתרוג שהשלב הקובע בו הינו לקיטת הפרי. בהגדרת המושג חנטה נחלקו הפוסקים, י"א שהוא תחילת יציאת הפרי וי"א שהוא מקביל למושג "עונת המעשרות" שזה כשליש גידול הפרי.

היוצא מכך, שאותם אלו שבהפרשת תרומות ומעשרות מציניים רק מעשר שני או רק מעשר עני, צריכים לבדוק עפ"י הכללים הנ"ל למה שייך הפרי שלפניהם על מנת לומר בנוסח ההפרשה את המעשר הנכון. השנה הנוכחית - תשפ"א, הינה שנת מעשר עני ואילו השנה הקודמת - תש"פ, הייתה שנת מעשר שני.

ברוב סוגי הנוסחאות, הנוסח כולל תנאי, שאם צריך מעשר שני יהא מעשר שני ואם צריך מעשר עני, יהא מעשר עני.

בפירות הדר ישנו ספק אם דינם ככל פירות העץ שהולכים לפי חנטה או שדינם כאתרוג והולכים לפי לקיטה ולכן יש להקפיד לא לערב בהפרשת התרומות ומעשרות בין מה שנקטף לפני ט"ו בשבט למה שנקטף אח"כ ולהפריש מכל אחד בנפרד.

ערלה

ישנה השלכה לתאריך של ט"ו בשבט לגבי עצים שהם במעבר משנתם השלישית, שאז פירותיהם אסורים באיסור ערלה, לשנתם הרביעית שאז הפירות מותרים, כדן "נטע רבעי" אלא שטעונוים פדיון על פרוטה במטבע, כדן מעשר שני. **השלב הקובע בגידול הפרי לעניין ערלה הוא חנטה (כשניכר הפרי לאחר נפילת הפרח)**

ברוב סוגי פירות הקיץ, החנטה היא לאחר ט"ו בשבט, למעט בזנים מקדימים, שדורשים תשומת לב מיוחדת.

לפיכך דרושה תשומת לב מיוחדת בלימון ובשסק שיש בהם חנטה גם בתקופה זו של השנה, מכיון שבפירות הלימון והשסק ישנה

לזכות בהם לעני פלוני או לגבאי צדקה פלוני ויטכם מראש עם גבאי הצדקה שהוא קונה מהם את מה שזיכו לעניים, ומעביר לגבאי הצדקה את התמורה.

3. דרך נוספת, לסומכים על דין מכירי עניים במעשר עני, לתת הלוואה מראש לעני קבוע בסכום משוער של שווי הפירות שיהיו ברשותו בשנת מעשר עני הקרובה, ואז הפירות נקנים לעני כבר משעת 'קריאת השם' והעני נותן רשות למלווה ליהנות מן הפירות תמורת קיזוז הלוואה שהלווה לו מראש.

4. כמו כן יש מכונים תורניים שיש להם סידור מיוחד של מטבעות לחילול מעשר שני למנויים, יש להם גם סידור לנתינת המעשר עני. ניתן לכל אחד לבחור מכן ולהיות מנוי בו.

יש לציין שבאזור הנגב המערבי אע"פ שנחשב כחלק מארץ ישראל לענין חיוב הפרשת תרומות ומעשרות, בכל זאת פטור מנתינת מעשר עני לעניים אפילו שיש חיוב הפרשה, בגלל שהפרשת מעשר עני

הרבנות הראשית לישראל

ברוך דיין האמת

**הרבנים הראשיים לישראל,
הרבנים חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל**
רבני ועובדי הרבנות הראשית לישראל
מבכים את פטירתו בשיבה טובה של

גדליה שרייבר ז"ל

איש רב מעש, ציר נאמן לשלחיו, אציל הנפש ובעל מדות נעלות,
מצא חן בעיני אלוקים ואדם וקידש שם שמים בפועלו הרבים.
שימש שנים רבות כמנכ"ל המשרד לשירותי דת והרבנות הראשית לישראל,
הביא לשגשוגה ופיתוחה ועמד ללא חת על משמר חומות הדת

**ושולחים את תנחומינו הכנים לכל בני המשפחה
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ולא תוסיפו לדאבה עוד.**

**השבעה בביתו רח' מרדכי נרקיס 7 ירושלים
על פי הגבלות הקורונה**

באזור הנגב המערבי הוא מחמת הספק, כיון שאזור זה נכבש בידי עולי מצרים ולא נכבש בידי עולי בבל, ומצד דיני ממונות אין חובה 'ליתן' מעשר עני מכח הספק, אלא רק 'להפריש' מעשר עני בכדי 'להתיר' את הגידולים באכילה.

מציאות של חנטת פירות גם בתקופת ט"ו בשבט ולכן מי שיש לו עצי פרי של לימון ושסק שהינם במעבר משנתם השלישית לרביעית, יש לעבור ביום ט"ו בשבט ולהוריד את הפירות שכבר חנטו ואז הפירות שיהיו בעץ מכאן ואילך יהיו מותרים, שהרי חנטו לאחר ט"ו בשבט.

יש לציין, שאע"פ שט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות, זה **דווקא לאילנות ולא לנטיעות**. כלומר, בתחילת גידול העץ כאשר מדובר עדיין בשתיל בשנתו הראשונה הרי התאריך הקובע למניין שנות ערלה הוא א' בתשרי, ולכן שתיל חשוף שורש שניטע עד ט"ו באב ונקלט עד ר"ח אלול, הרי בהגיע תאריך א' בתשרי, נחשב שעלתה לו שנה עפ"י הדין ש"שלושים יום בשנה נחשבים שנה".

עידוכנים לשנת תשפ"א - שנת מעשר עני

שנת תשפ"א היא שנת מעשר עני וישנה חובה של נתינת מעשר עני (או פיצוי על המעשר עני) לעניים. במיגזר הציבורי ישנו קושי לחייב בנתינתה של הערך המדוייק של מעשר עני שהוא 9% מערך הפירות החייבים במעשר עני, אך למגדלים הביתיים כגון המגדלים בגינותיהם עצי פרי ראוי ליתן את ערכו המדוייק של המעשר עני.

קביעת השנה לשנות המעשר בפירות האילן נקבעת כאמור עפ"י החנטה ואילו התאריך הקובע בפירות האילן הינו ט"ו בשבט ולכן כל פרי שחנט לפני ט"ו בשבט תשפ"א שייך לשנת תשפ"פ וחייב במעשר שני ואילו פרי שחנט לאחר ט"ו בשבט תשפ"א חייב במעשר עני. ייתכן ובאותו עץ יהיו פירות החייבים במעשר שני וכאלה החייבים במעשר עני.

מי שיש לו עצי פרי בחצר ביתו או גינת ירקות יקיים את מצוות נתינת המעשר עני בשנה זו בדרכים הבאות.

1. הדרך קלה אך לא המהודרת, להחליף את המעשר עני בכסף, דהיינו לאחר שהפריש תרומות ומעשרות כרגיל ע"י אמירת הנוסח. ישים בצד במקום שמור כסף בשווי של כ-10% מכל הפירות שתיקן עכשיו כפי המחיר בשוק. בהזדמנות ראשונה יתן את הכסף לעני או גבאי צדקה. יש הידור בזה שיקבע לו עני מסוים או גבאי מסוים שרק להם יתן את כסף המעשר בכל השנה, ויודיע לעני או הגבאי על החלטתו.

2. דרך מהודרת יותר, שלאחר שהפריש תרומות ומעשרות ע"י אמירת הנוסח, יבקש משכן שיגביה את כל הפירות שתיקן על מנת

הידוק הפיקוח על ריבוי דקלי ערלה בשנת תשפ"א שיטת גידול חדשה של מגדלי הדקלים בארץ מצריכה תוספת פיקוח הדוק של מפקחי הכשרות והאגרונומים באגף הכשרות של הרבנות הראשית לישראל

ד"ר עקיבא לונדין | רכז האגרונומים ברבנות הראשית לישראל

אולם, לאחרונה חל שינוי רב משמעות בעניין זה ואת זאת אנו מבקשים לפרסם ולהודיע ברבים.

שיטת ריבוי התמרים - עד עתה שיטת הנטיעה של עצי התמר הייתה כפי שנעשה מאז ימי בראשית, כאשר המגדלים נגשים לעץ תמר הבוגר ועוטפים בניילון ונסורת או חול ים את נקודת החיבור של גידולי המשנה ה'חוטרים' היוצאים מעץ התמר הבוגר. לאחר שגידולי משנה ה'חוטרים' אלו השרישו במצע בתוך הניילון, ניתקו עם סכין חד בזירות את החוטר מעץ האם, ונטעו אותם מיידית בשדה חדש שהוכן לכך מראש. ולאחר כ-4 - 5 שנים יכול הדקלאי לגדוד פרי מעצים אלו.

בעקבות תמותה לא מעטה של חוטרים צעירים בשנה הראשונה

עד עתה שיטת הגידול הישנה לא אפשרה לגדל פירות הראויים לאכילה בג' השנים הראשונות ועל כן עד התקופה האחרונה היה ידוע כי אין חשש ערלה בתמרים, וממילא היה ניתן היה לרכוש תמרים מכל אדם או חנות ללא חשש ערלה בפרי. ואכן כל הבדיקות של הרבנות הראשית לישראל במהלך ה-20 שנים האחרונות, הראו כי חוטרי התמרים הגדולים מתחילים להניב פרי ראשוני שאינו ראוי לשיווק בשנה השלישית לשתילת החוטר, ותחילת גדיד הפרי הראוי לשיווק נעשה בשנה הרביעית או החמישית לנטיעת העץ. זו הייתה גם ההנחה של המדריכים החקלאיים של משרד החקלאות להוריד את אשכולות הפרי לפחות עד השנה הרביעית. ועל כן לא היה חשש ערלה בפירות התמר.

לאור מצב זה, המחלקה למצוות התלויות בארץ החלה במפקד ובבדיקות כל מטעי התמרים בארץ. הדבר אינו פשוט כלל ועיקר, מפני שמדובר בכ-55,000 דונמים של תמרים, ובכל שנה נוטעים עוד כ-3500 דונם נוספים. כיוון שעצי התמר זקוקים לחום רב וסובלים מקור, לכן מטעים אלו נוטעים מהכנרת ועד אילת לאורך כל השבר סורי אפריקאי.

הרבנות הראשית לישראל מובילה בתחום זה ועורכת זו השנה השלישית מפקד מטעי תמרים לאורך כל השבר סורי אפריקאי מהכנרת ועד אילת. **בשנה זו תשפ"א (2021) יכנסו למעגל ההנבה למעלה מ-1000 דונם אשר נשתלו בשיטה החדשה ואכן בשנה זו חשש הערלה גבוה במיוחד.** לאחר בדיקת אגרונום הרבנות הראשית לישראל, יונפקו אישורי ערלה לכל דקלאי שיאושר וירצה בכך על ידי המועצה הדתית בקעת הירדן בשנה זו תשפ"א - 2021. אישורים אלו יפורסמו גם באתר הרבנות הראשית לישראל (יש לחפש זאת באינטרנט תחת מילות החיפוש "רשימת חקלאית ללא חשש פרי ערלה"), יוצמד גם אישור המועצה הדתית בקעת הירדן לכל משלוח.

לאור הנאמר לעיל אנו מבקשים מציבור שומרי הכשרות שנושא החשש מפירות ערלה חשוב לו, להיזהר מעתה גם בפירות התמרים ולחפש את אישור הרבנות על כך שאין חשש ערלה בפרי. בכל שאלה או ברור ניתן לפנות לרבנות הראשית לישראל.

והשנייה, החלו בשנים האחרונות דיקלאי בקעת הירדן (ושאר המגדלים לשכלל את שיטת הנטיעה. לאחר ניתוק החומר מעץ התמר הבוגר, הם אינם שותלים אותו בקרקע, אלא הם שותלים אותו בשק פלריג גדול המכיל בין 30 - 50 ליטר מצע. את השקים הללו הם מניחים בשורות על ניילון ומשקים אותם. במשתלה זו הם מגדלים את החוטרים לשנה, לעיתים אף שנתיים, ובמקרים בודדים גם שלוש שנים. לאחר שהגיע קונה לשתילים אלו, ואו שהחקלאי הכין את שטח המטע לנטיעת שתילי התמרים, אז לוקחים את השתילים הללו שהיו במשתלה ושותלים אותם בשטח המטע שהוכן לכך. בשיטה זו תמותת העצים הצעירים נמוכה בהרבה ואחידות העצים טובה יותר.

במחלקה למצוות התלויות בארץ עוקבים אחר התפתחות חוטרים אלו, ומתברר כי לאחר כשנתיים גידול בקרקע של חוטרים אלו, בשנה השלישית ולעיתים אף מוקדם מכך יש אשכולות תמרים הראויים לשיווק.

הדיקלאים מחשבים את שנות הנטיעה על פי זמן הנטיעה בשק ולא בקרקע, כך שהם חושבים כי העץ כבר בין ארבע ואין בו אישור ערלה ועל כן גודדים את הפרי. אך בפועל עץ זה היה נטוע בקרקע רק שנתיים או שלוש. אי לכך פירות אלו הם ערלה מדאורייתא, וישנה כרגע בעיית ערלה בתמרים.

נטיעות ערלה ט"ו בשבט תשפ"א

לקראת ט"ו בשבט תשפ"א ברצוננו להביא מספר נתונים חשובים בכל הנוגע לאיסור ערלה בכמות ובסוגי הנטיעות החדשות שנעשו השנה במדינת ישראל

שטח הנטיעות החדשות של עצי פרי בשנת תש"ף (2019/20) הסתכם ב-39,790 דונם, לעומת 40,521 דונם בשנת תשע"ט (2018/19) ו-41,456 דונם בשנת תשע"ח (2017/18).

תפוקת פרי ההדר בשנת תש"ף (2019/20) הייתה 37% מכלל תפוקת המטעים - כ-462 אלף טונות, ירידה של 3.8% משנת תשע"ט.

המחלקה גם מפקחת על נטיעות חדשות באמצעות מספר מכונים המורשים לכך וזאת במטרה לתעד את כל הנטיעות כולל אלו הדו שנתיים, ולהביא מידע זה בזמן אמת לידיעת הציבור כולו. להלן חלק מהנתונים. יש לציין כי פירות נטיעת 2018 בשנה זו הם נטע רבעי, ונטיעות 2019 בדרך כלל הם ערלה ויש להיזהר בכך.

המחלקה למצוות התלויות בארץ מפקחת על כלל הנטיעות והמטעים הנמצאים בארץ. למחלקה למעלה מ-15 אגרונומים הפרושים בכל רחבי הארץ ועובדים כל ימות השנה, והללו עוברים בכל המטעים ואצל כל החקלאים המעוניינים באישור ללא חשש ערלה, וכל זאת במטרה לזכות את עם ישראל בפירות ללא חשש פרי ערלה.

כיום נוטעים בארץ כ-980,000 דונם מטעים, הכוללים גם פרדסים. אגרונומים המחלקה מפקחים על רוב המטעים הללו שהם נוטעים ממטולה בצפון ועד אילת בדרום.

מידי יום מפרסמת המחלקה באמצעות אתר האינטרנט קל ופשוט של הרבנות הראשית לישראל רשימה מפורטת של החקלאים שאין במטעיהם חשש ערלה כלל.

לכניסה וחיפוש באתר זה יש לחפש בגוגל "רשימת חקלאים ללא חשש פרי ערלה" ומיד עולה האתר ושם יש מספר קטגוריות של פירות קיץ, פירות חורף, לימון, וענבי יין - יקבים. בכל רשימה כזו יש לחפש לפי הא-ב של שמות הישובים ממנו מגיעים הפירות ובתוך כל ישוב רשימת החקלאים מסודרת לפי ה-ב של שמות המשפחה. בכל מקרה של שאלה ניתן לפנות למחלקה בטלפון 02-5313175.

2019/20*	2018/19	2017/18	2016/17	2015/16	2014/15	
39,790	40,521	41,456	44,790	41,127	6,325	נטיעות חדשות - סה"כ
6,456	8,572	7,189	8,474	7,625	1,042	מזה: כרי הדר
2,175	2,613	4,203	10,006	3,973	60	שקדים
3,244	3,634	3,157	6,155	5,718	320	ענבים
13,751	12,260	12,182	8,019	10,267	644	אבוקדו
1,500	2,521	1,536	1,088	924	264	זיתים
560	116	193	296	147	30	רימונים
2,613	1,375	2,991	2,578	2,936	310	אפרסקים ונקטרינות
2,750	3,250	4,825	5,069	5,027	3,086	תמרים
48	146	256	122	80	..	אגסים

תפילה ליום ט"ו בשבט

מאת הבן איש חי-רבנו יוסף חיים זצוק"ל

אל נא צדקך מעמך בל יפסק,
וברך חרוב וקורסטמל ואפרסק.
אל נא חלץ קהלת אשר אליך תערוג,
וברך התות והאגוז והאתרוג."

"ויהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו, שתברך כל אילנות האתרוג להוציא פרותיהם בעתם ויוציאו אתרוגים טובים יפים ומהודרים ונקיים מכל מום. ולא יעלה בהם כל חזזית, ויהיו שלמים ולא יהיה בהם שום חסרון, ואפילו עקיצת קוץ, ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל אחינו בכל מקום שהם לקיים בהם מצוות נטילה עם הלולב בחג הסוכות שיבוא עלינו לחיים טובים ולשלום, כאשר ציוויתני בתורתך על ידי משה עבדך: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל. ויהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו שתעזרנו ותסייענו לקיים מצווה זו של נטילת לולב והדס וערבה ואתרוג כתיקונה בזמנה בחג הסוכות שיבוא עלינו לחיים טובים ולשלום בשמחה ובטוב לבב, ותזמין לנו אתרוג יפה ומהודר ונקי ושלם וכשר כהלכתו.

ויהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו שתברך כל מיני האילנות ויוציאו פרותיהם בריבוי שמנים וטובים, ותברך את הגפנים שיוציאו ענבים הרבה שמנים וטובים, כדי שיהיה היין היוצא מהם מצו לרוב לכל עמך ישראל לקיים בו מצוות קידוש ומצוות הבדלה בשבתות וימים טובים, ויתקיים בנו ובכל ישראל אחינו מקרא שכתוב: לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה אלוהים את מעשיך [קהלת ט', ז']. (ויאמר): באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים [שיר השירים ה', א']. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי

ט"ו בשבט ראש השנה לאילנות, על כן טוב ונכון לומר ביום ט"ו בשבט בשחרית פסוקים אלו ובבקשה זו, וידוע הוא שיש קבלה ביד חכמי אשכנז ז"ל (כפי שהובא בספר "בני יששכר" חודש שבט, מאמר ב', סימון ב) שצריך לבקש ביום ט"ו בשבט בפרטות על האתרוג, שיזדמן לישראל אתרוג טוב ויפה בחג (רבי יוסף חיים בספרו לשון חכמים ח"א סימן ל"ח).

ויאמר: "אלוקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עושה (מלעיל) פרי למינו אשר זרעו-בו על-הארץ ויהי כן"

"ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למיניהו ועץ פרי עושה-פרי אשר זרעו-בו למיניהו וירא אלוקים כי טוב" (בראשית א יא)

אנא ה' הושיעה נא היום הזה לאילן הוא ראש השנה.
אנא ה' הצליחה נא היום הזה לאילן הוא ראש השנה.
אנא ה' הרוויחה נא היום הזה לאילן הוא ראש השנה.
אנא ה' הטיבה נא היום הזה לאילן הוא ראש השנה.
אנא ה' ברך נא היום הזה לאילן הוא ראש השנה.

אל נא פצה שנה זו משמיר ושית,
וברך עץ שמן וזית.
אל נא במטר רווה חרבוני ושימון,
וברך גפן ותאנה ורימון.
אל נא רומם עצרת עוללי טיפוחים,
וברך אגוז ותמר ותפוחים.

תפילת הנוטעים על אדמת ישראל מהרב בן ציון חי עוזיאל

בָּרַךְ ה' חֵילֶם
וּפְעַל יָדָם תִּרְצֶה.

הַשְּׂקִיפָה מִמַּעַן קִדְשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ.
אָמֵן.

וְנִטְעוֹת אֶלֶּה
אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ נוֹטְעִים לְפָנֶיךָ הַיּוֹם
הַעֲמֵק שְׂרָשֵׁיהֶם וְגַדְל פְּאָרְם
לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרַצוֹן
בְּתוֹךְ שְׂאֵר עֲצֵי יִשְׂרָאֵל
לְבִרְכָה וּלְתַפְאֵרָה.

וְחִזַּק יְדֵי כָל אַחֵינוּ
הַעֲמִילִים בְּעִבּוֹדֵת אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ
וּבְהַפְרֵחַת שְׂמֵחָתָהּ.

אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים,
בּוֹנֵה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם -
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל.
רְצֵה ה' אֶרְצֶךָ
וְהַשְׁפַּע עֲלֶיהָ מִטוֹב חֶסֶדְךָ.

מִן טַל לְבִרְכָה
וּגְשָׁמֵי רְצוֹן הַיָּרֵד בְּעֵתָם
לְרוֹת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּקִיָּה
וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח וְעֵץ.

"קרבה שנת השבע"

ראיון עם חבר ומרכז וועדת השמיטה ההלכתית הגאון הרב ישראל יאיר ביטון שליט"א, על הערכות הרבנות הראשית לישראל לקראת שנת השמיטה הבעל"ט

- הביא לדפוס-אריאל שחר -

ישראל ולמגידי השיעורים, שבכל אתר ואתר יקדישו כבר השנה את שיעורי התורה ללימוד הלכות השמיטה וכן בשנת השמיטה יפתחו את בתי המדרשות ובתי הכנסיות לקבל את החקלאים שומרי השמיטה, 'גיבורי כח' אנשי החיל ולהכניסם באהבה רבה לבית במדרש לייסד שיעורי תורה מיוחדים למענם, ולהרבות שיעורי תורה בנושא קדושת שביעית, ובהלכות ודיני השמיטה.

האם גם בשמיטה הנוכחית יקיים 'היתר מכירה'?

מורנו הראשון לציון, הורה לחברי הוועדה ולכלל הגופים הנוגעים בדבר, כי במקביל להוראות על אוצר בית דין, ככורח השעה שעדיין אין אפשרות שכל החקלאים ואזרחי ישראל

יקיימו את השמיטה ללא הזקקות להיתר מכירה, הרבנות הראשית תאשר גם לחקלאים המעוניינים להסתמך על היתר מכירה שהינו התיר מבוסס המיוסד על אדני קדש רבני תקיפי מארי ארעא דישראל, היתר המכירה יתבצע כדת וכדין באמצעות הרבנות הראשית לישראל.

אנו נזהרים ב'היתר המכירה' וכפי שהורה הראש"ל אין לשנות מהוראות הרבנים הראשיים לישראל לדורותיהם שפסקו כי אנחנו מתירים רק 'עבודות דרבנן' ואוסרים עבודות דאורייתא שהם זריעה, זמירה, קצירה, ובצירה, אם יש צורך לעשות מלאכות אלו שלא בשינוי הרי שהם יעשו על ידי אינו יהודי, הרבנות הראשית נותנת הנחיות הלכתיות ברורות כיצד ניתן לבצע את הפעולות הנדרשות בשדות ובכרמים.

לאור האמור מן הראש"ל הורה כי נציע לחקלאים כמה חלופות לשנת השמיטה, אנו נערכים לכך מבעוד מועד גם בכדי שהחקלאיים אכן יערכו בהתאם וגם בכדי שלא יהיו עליית מחירים של פירות וירקות בשווקים בישראל, וכן שההיצע של היבולים שנת השמיטה אכן יענה לביקוש, לצורך כך פנינו כבר לפני כמה חודשים לכלל החקלאים במדינת ישראל ומציעים להם את החלופות ואת האפשרויות השונות בנוגע לשנת השמיטה

ומה קורה עם שאר ערוגות האדמה בישראל השייכות לעיריות ולמועצות המקומיות בישראל?

פנינו לרבני הערים והישובים וכן לראשי הרשויות והמועצות הדתיות הרשויות, כך שהרבנים ונציגי העיריות והמועצות המקומיות יוכלו להיערך בהערכות ובהכנות הנדרשות כבר בשנה השישית לקראת שנת השמיטה, הערכות כוללת שתילת גידולים רב שנתיים ולא עונתיים, פרחים ועצי נוי עונתיים מצריכים עבודה קרקע עקבית במשך השנה כולה.

כן פנינו לגורמים נוספים העוסקים בתחום הגינון והחקלאות

מה היא מהות השמיטה ביהדות?

התורה מצווה אותנו אחת לשבע שנים "ושבתה הארץ שבת לה" בכדי שנדע שכל נכסי האדם ואדמותיו שייכות להקב"ה, ולא יאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החייל הזה

אולם יש כאן משמעות עמוקה יותר, היהדות מצפה שהאדם יתחבר אל בורא העולם על ידי התחברות לעצמו לנשמתו שהיא חלק אלוה ממעל האדמה מסמלת את החומריות, גשמיות החומר, אחת לשבע שנים התורה מצווה אותנו לעזוב את העבודות החומריות את הדאגות לנכסים לפרנסה, ולהיות שנה שלימה

בחירות אמתיות בשלוות הנפש בדבקות עם הבורא יתברך ע"י הגברת עסק התורה, כשם שיש את יום שבת קודש לששת ימי המעשה כך גם השמיטה היא השבת של הקרקע.

כמובן שמצווה זו נוהגת בארץ ישראל בלבד מפאת עצם חשיבותה ומעלתה בבחינת "ארץ אשר עיני ה' אלוהיך בה" ובהשבתה בשנה השביעית זוכים לכל היעודים והמעלות הנשגבות וכו'

איך נראית ההערכות לשנת השמיטה ברבנות הראשית לישראל?

הערכות לשנת השמיטה מתבצעת במספר מישורים, ראשית הוקמה ועדת שמיטה הלכתית בראשות מרן הראשון לציון הגאון הרב יצחק יוסף שליט"א

בוועדה זו מכהנים רבנים גדולים ונכבדים הרה"ג אליעזר שמחה וייס שליט"א כמ"מ יו"ר הוועדה הרה"ג יעקב אריאל שליט"א מוותקי רבני ישראל העוסק בתחום השמיטה עשרות בשנים, הרה"ג מרדכי נגארי שליט"א, הרה"ג יצחק רלב"ג שליט"א ואנוכי חבר ומרכז הוועדה, בוועדה נידונים כל הנושאים ההלכתיים הנוגעים לשמיטה ובהתאם לכך מונחים גורמי המקצוע ברבנות הראשית

הרבנות הראשית פונה לכל החקלאים בישראל, כפי הנחיית הרב הראשי לישראל מרן הראשון לציון הגאון הרב יצחק יוסף שליט"א והחלטת הוועדה שהורו והחליטו כי מלכתחילה יש להנחות את כלל החקלאיים לקיים את מצוות השמיטה כפשוטה, להשביט את שדותיהם שבייתה גמורה, ולעודדם כי בשנת השמיטה ישבו ויעסקו בתורה.

או לחילופין יש להורות על הצטרפות החקלאים לאוצר בית דין כך שפרי יבולם וגידולי השדה ישווקו באמצעות אוצר בית דין, ובית הדין יהיה אחראי על כל התוצרת החקלאית יש לציין שגידולים אלו הגדלים באוצר בית הדין יש להם קדושת שביעית לכל דבר ענין.

כמו כן הורה מורנו הרב הראשי לישראל לצאת בקריאת קדש לרבני

שמשיביתים את שדותיהם בשנת השמיטה ומקימים את מצוות השמיטה כהלכתה כמצוותה וכלשונה, כפי דרישת התורה. ויש לכבדם על עמידתם האיתנה בעוז ובגאון על קיום המצווה בהידור.

בתמונה: פגישת הערכות לשנת השמיטה, עם הראש"ל הרב הראשי לישראל הגר"י יוסף וחבר ומרכז הוועדה הרב ישראל יאיר ביטון, שר החקלאות אלון שוסטר, מנכ"ל המשרד לשירותי דת והרבנות הראשית, עו"ד עודד פלוס מנכ"ל משרד החקלאות ופיתוח הכפר מר נחום איצקוביץ'

במדינה כגון קק"ל, משרד החקלאות, משרד השיכון, משרד התחבורה ועוד. להערך לשמיטה בהתאם, המלצנו לרשויות ולגופים כי מלבד הליווי ההלכתי של הרבנות הראשית והרבנים המקומיים, להעזר בשירות מקצועי של מכונים הלכתיים העוסקים בתחום, לשמחתנו חלק נכבד מהגופים כבר החל בהערכות

האם השמיטה נוגעת גם למי שאין לו חלקת קרקע או גינה?

בוודאי, ראשית יש לכל אדם לבדוק האם הפירות והירקות הנקנים בשווקים ובמרכולים בשכונת מגוריו, האם יש תעודת כשרות בתוקף ואת סוג ההיתר שיש לגידולים אלו ולשמור על קדושת שביעית במקרה שנקנו פירות אלו מ'אוצר בית דין'

כמו כן יש להיזהר בגידולים שיש בהם קדושת שביעית, לנהוג בהם קדושה ולא להפסידם חשוב להדגיש כי עניין שמירת קדושת שביעית בפירות מלווה אותנו גם בשנה השמינית, ואף בהמשך השנים עם התפתחות הקירור ושימור הפירות. בעיקר מצוי ביינות, שמן זית וכדו' לכן אנו חוזרים חזר והדגש על חשיבות לימוד הלכות וענייני השביעית היות והלכותיה רבות ובפרט בדברים שאינם ברגילות רוב השנים

יה"ר שבזכות קיום מצוות השמיטה וההקפדה על קדושת ארץ ישראל יושיע ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב, וירחם ה' על יושבי ארץ ישראל ועל עם ישראל בכל מקומות מושבתם וזכות קדושת הארץ יעמוד לנו לעצור את פרץ המגיפה, ולבניין בית המקדש וקיום השמיטה כהלכתה ויתקיים בנו 'וציוותי את ברכתי לשלושת השנים' כמה זה חשוב היום כאשר נגיף הקורונה פגעה בפרנסה חשוב לזכור שבשנת השמיטה נוהג מעשר עני, הפקר וכו' כל זה במטרה של איש את אחיו יעזרו ולרעהו יאמר חזק, חזקו ואמצו. גיבורי החייל, ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

כמו כן בעזה"י יונפקו חוברות הדרכה והנחיות הלכתיות ברורות ומונגשות לכלל הגורמים והציבור הנוגעים לעניין השמיטה

האם יש הנחיות שביבת האדמה נוגע רק לבעלי השדות או גם בגינות הפרטיות?

יש לציין שדעת המב"ט בכדי לקיים את מצוות השמיטה כראוי צריך שכל אדם בעל חלקת אדמה אפילו הקטנה ביותר, צריך 'להשביט את הקרקע' ולומר בפה מלא שהוא מפקיר את חלקת האדמה שלו והרי היא 'הפקר', אך מעיקר הדין אנחנו נוקטים כדעת הבית יוסף שהקרקע מושבתת מכח ציווי התורה 'ושבתה הארץ שבת לה' ולא צריך 'אמירה'.

חשוב להדגיש כי על פי החלטת הרבנות הראשית לדורותיה, לא משתמשים בהיתר המכירה לגינות נוי ציבוריות ופרטיות, אנו ממליצים לכל בעל גינה פרטית לפנות לרב או מורה הוראה לקבלת הנחיות הלכתיות

האם השמיטה נוגעת רק לחקלאיים?

אני רוצה לספר, כי מרן הראש"ל בקש מוועדת השמיטה לפנות לרבני ההתיישבות שבכל אתר ואתר ולבקש מהם כי יפעלו לעודד את החקלאים לשמור שמיטה כהלכתה, ולחזק את גיבורי הכח

הישג למערך הכשרות של הרבנות הראשית:

בכתב אישום שהוגש על ידי הרבנות הראשית לישראל בגין עבירה על חוק איסור הונאה בכשרות והטעיית הציבור, קיבל בית המשפט את עמדת הרבנות הראשית לישראל והרשיע בעל מסעדה מהצפון אשר הואשם על כך שהוצג ככשר בניגוד לחוק

בישראל" וכן באמצעות ציוני כשרות נוספים. משעה שבעל בית האוכל הגיש בקשה להישפט על העבירה בגינה קיבל קנס הוגש נגדו כתב אישום.

במהלך הדיונים הועלו ע"י בא כח הנאשם טענות שונות ובכללן טענה כי התעודה האלטרנטיבית שהוצגה ע"י בית האוכל מתיישבת עם פסיקת בית המשפט העליון ואינה מהווה מצג כשרותי אסור וטענות נוספות לאכיפה בררנית הן כנגד הנאשם עצמו בשל המגזר אליו הוא משתייך והן כלפי "איגוד הרבנים בישראל" ובניסיון "לקעקע את זכרה

כתב האישום, הוגש על ידי הרבנות הראשית לישראל, לאחר שנציגיה הוסמכו על ידי היועץ המשפטי לממשלה לשמש כתובעים עצמאיים באכיפת חוק איסור הונאה בכשרות וזהו כתב האישום הראשון שהגיע לדין והכרעת בית המשפט.

במהלך פעילות היחידה הארצית לאכיפת חוק איסור הונאה בכשרות ברבנות הראשית לישראל ברחבי הארץ, הוטלו מספר קנסות על מסעדת "שווארמה בית העגל" בחיפה בגין הצגת בית האוכל ככשר ע"י הצגת תעודה אלטרנטיבית מטעם גוף בשם "איגוד הרבנים

של הלכת גיני" ושימור "מונופול הכשרות" ע"י הרבנות הראשית.

בית המשפט הרשיע את הנאשם בהצגת המקום ככשר באמצעות תעודה אלטרנטיבית ומצגי כשרות נוספים, תוך הבהרה כי הרבנות הראשית פעלה בהתאם לסמכותה ועפ"י דין וזאת במסגרת מטרת החוק אשר בא להגן על הצרכן שומר הכשרות.

בנוסף בית המשפט דחה מכל וכל את הטענות כנגד הרבנות הן לגבי אכיפה בררנית מצד הרבנות הראשית והן ולניסיון "לקעקע את זכרה של הלכת גיני" ושימור "מונופול הכשרות" ע"י הרבנות הראשית וקבע כי מסמך מדיניות האכיפה שפורסם ע"י הרבנות הראשית לישראל "מציג מצב דברים התואם את האמור בהלכת גיני ומתיישב עם שנפסק בה על ידי בית המשפט העליון".

ברבנות הראשית מסכמים בסיפוק את התפנית המשמעותית במערך האכיפה כנגד עברייני הכשרות, ובמתן הכרה על ידי בית המשפט בחיוניות עבודת האכיפה של הרבנות הראשית על מנת לפעול לטובת צרכני הכשרות ולמנוע את הכשלתם. בימים אלו מתנהלים הליכים פליליים רבים נוספים שבמסגרתם הוגשו כתבי אישום על ידי הרבנות הראשית כנגד מפרי החוק.

רפאל יוחאי - מנהל יחידת האכיפה ברבנות הראשית מסר כי במהלך פעולות אכיפה במוקדים נוספים בארץ נמצאו בתי עסקים אשר הסתייעו באיגוד הרבנים בישראל תוך הכשלת הציבור וזאת לאחר שבחלקם נמצאו ליקויי כשרות חמורים. הרבנות הראשית תמשיך

לפעול בכל הכלים העומדים לרשותה, כנגד בעלי העסקים הגופים המכשילים את הציבור.

עמדת הרבנות הראשית קיבלה חיזוק מכך שהשופט כתב בפסק דינו:

"הדמיון הרב שיש בין התעודה שנתלתה לתעודת הכשר תקינה, בגופן, בכיתוב, יש בה כדי לגרום לאחיזת עיניים והטעיה. השימוש במילים "איגוד הרבנים בישראל", אין בו אמת. לא מדובר באגוד רבני ישראל, אלא בקבוצה קטנה של רבנים נכבדים. ברם, שימוש כזה עשוי אף הוא להטעות את הצרכן התמים, במובן זה שמצג זה גורם לסועד שומר הכשרות לסבור בטעות, כי האיגוד מאגד בתוכו את כלל רבני ישראל, ולצקת לתוך תודעתו של שומר הכשרות הסביר, כי מדובר בתעודת הכשר, שאילולא כן, לא היו עומדים אחריה "איגוד הרבנים", כאשר, בפועל, המציאות אינה כך."

"בעניינינו, תלה הנאשם בבית העסק "תעודת כשרות אלטרנטיבית", מטעם איגוד הרבנים בישראל. תליית תעודת כשרות שכזו, גם אם אינה מציינת על גבייה את שורש המילה כ.ש.ר הינה אסורה בהתאם לחוק איסור הונאה בכשרות."

"אשר לשימוש במדבקות/מודעות בשלט בכניסה וכן במדבקות על דלת בית העסק המעידות כי "כל המוצרים כשרים", אף זה מצג שווא אסור.

הצלחה בקיום מבחני ההסמכה של הרבנות הראשית לישראל למרות מגבלות נגיף הקורונה, הוספו מועדי בחינה נוספים, כמו כן הושכר בנין נוסף לקיום המבחנים

מבחני הרבנות הראשית התקיימו כסדרם בהתאם להנחיות משרד הבריאות, קיום הבחינות מתאפשר לאור הוראתו של הרה"ר הראש"ל הגר"ר יוסף שליט"א, שיש לפעול ולקיים את המבחנים בהתאם להנחיות ובפעילותם של השר לשירותי דת הרב יעקב אביטן מנכ"ל המשרד עו"ד עודד פלוס ומנהל מחלקת הבחינות הרב רפאל מזרחי שפעלו לקיים את הבחינות בהתאם להנחיות משרד הבריאות ובעקבות כך שההכרזה על מצב החירום המיוחד לא הוארחה.

לאור המצב הוספו כשני מועדים נוספים לנבחנים אשר היו בבידוד בשעת מועדה המבחן, כמו כן הושכר בנין נוסף בכדי להרבות 'קפסולות', ולתת מרווח בין הנבחנים, כפי הנחיות משרד הבריאות.

ברבנות הראשית מציינים כי נוכח המצב, ועל מנת לשמור על בריאות המשתתפים ולעמוד במשתתפים ולעמוד בהנחיות משרד הבריאות, הבחינות התקיימו כך שכמות המשתתפים בכל יום בחינות מוגבלת ל-300 משתתפים ובהתאם לכך הוארכו ימי הבחינה, והבחינות התקיימו בחלוקת לימים מג' בחשון עד י"ז בחשוון, כלל הנבחנים נדרשו למלא הצהרת בריאות ולבצע בדיקת חום בטרם יציאתם מהבית, נוסף לכך היה עליהם לעמוד בתקנים מחמירים מבחינה בריאותית על מנת לשמור על תקנות הבריאות.

לנוכח המצב, על מנת לשמור על בריאות המשתתפים ולעמוד בהנחיות משרד הבריאות, הבחינות התקיימו כך שכמות המשתתפים בכל יום בחינות מוגבלת ל-300 משתתפים ובהתאם לכך הוארכו ימי הבחינה, והבחינות התקיימו בחלוקת לימים מג' בחשון עד י"ז בחשוון, כלל הנבחנים נדרשו למלא הצהרת בריאות ולבצע בדיקת חום בטרם יציאתם מהבית, נוסף לכך היה עליהם לעמוד בתקנים מחמירים מבחינה בריאותית על מנת לשמור על תקנות הבריאות.

לנוכח המצב, על מנת לשמור על בריאות המשתתפים ולעמוד בהנחיות משרד הבריאות, הבחינות התקיימו כך שכמות המשתתפים בכל יום בחינות מוגבלת ל-300 משתתפים ובהתאם לכך הוארכו ימי הבחינה, והבחינות התקיימו בחלוקת לימים מג' בחשון עד י"ז בחשוון, כלל הנבחנים נדרשו למלא הצהרת בריאות ולבצע בדיקת חום בטרם יציאתם מהבית, נוסף לכך היה עליהם לעמוד בתקנים מחמירים מבחינה בריאותית על מנת לשמור על תקנות הבריאות.

ברבנות הראשית מציינים כי נוכח המצב, ועל מנת לשמור על בריאות המשתתפים ולעמוד בהנחיות משרד הבריאות, הבחינות התקיימו כך שכמות המשתתפים בכל יום בחינות מוגבלת ל-300 משתתפים, הנבחנים חולקו בכיתות ובקפסולות נפרדות בהתאם להנחיות משרד הבריאות והבחינות נפרסו על מספר ימים נוספים. הבחינות התקיימו בבית הארחה בית וגן וכן בבניין ישיבת נתיב מאיר שהושכר במיוחד למבחני ההסמכה בתקופת ימי הקורונה, בכדי לאפשר לפתוח קפסולות נוספות, וכן מרווח ושמירת מרחק בין הנבחנים.

עם פרוץ הגל השני של הקורונה והשפעותיו הנרחבות על המשק, עלה החשש כי מבחני הרבנות הראשית לא יוכלו להתקיים במתכונתם, דבר אשר היה גורם לפגיעה בציבור האברכים ובני התורה אשר עמלים ומתכוננים במשך שנים למבחנים. לאור בקשתו של מרן הראש"ל הגר"ר יוסף שליט"א, ובפעילותם של השר לשירותי דת יעקב אביטן, מנכ"ל המשרד עודד פלוס, ומנהל מחלקת הבחינות ברבנות הראשית הרב רפאל מזרחי, נמצא המתווה המאפשר את קיום בחינות הרבנות הראשית בהתאם לדרישות משרד הבריאות.

ימי הקורונה.

תש"ף: נבחנו כ-26500 לנבחנים אשר הוצרכו להיות בבידוד ולא יכלו להגיע למבחן במועד א, נעשה מועד ב' בז' אלול בו נבחנו כ-1000 נבחנים

כמו כן במועד א' חשוון תשפ"א, נבחנו כ-35500 לנבחנים אשר הוצרכו להיות בבידוד ולא יכלו להגיע למבחן במועד א, נעשה מועד ב' בא' טבת בו נבחנו כ-2500 נבחנים

מנהל מחלקת הבחינות ברבנות הראשית הרב רפאל מזרחי אמר על תקופת המבחנים בימי הקורונה: "בהוראת מרן הרב הראשי הראש"ל הגר"י יוסף הצלחנו לקיים את מבחני הרבנות גם בתקופה מאתגרת זו לטובת בני התורה העמלים אשר מתכוננים במשך שנים לבחינות". מנכ"ל המשרד לשירותי דת והרבנות הראשית לישראל עו"ד עודד פלוס הוסיף "מתוך חשיבות רבה לשמירת רציפות הבחינות עבור הנבחנים הרבים שעמלו ולמדו לבחינות, הבחינות התקיימו בהתאם לדרישות ולהנחיות תוך עמידה על הכללים ושמירת בריאותם של הנבחנים".

במהלך הגל הראשון של הקורונה, בוטלו מבחני הרבנות של חודש ניסן עקב ההגבלות. לאור החשיבות הגדולה של קיום הבחינות ובהתאם להנחיית הרב הראשי פעלו ברבנות הראשית לישראל אל מול גורמי המקצוע, על מנת להתוות מתווה שיאפשר את קיום בחינות הרבנות. על פי המתווה של גורמי הבריאות ותוך עמידה בכל התקנות וההגבלות.

לאור הוראתו של מרן הראש"ל הגר"י יוסף שליט"א, להתחשב במצוקת הזמן ולפעול לנוכח התקופה גם לטובת נבחנים אשר היו בבידוד בקיום מועד הבחינות הרגיל, פעלו במחלקת בחינות של הרבנות הראשית לישראל לקיים מועד נוסף של בחינות 'מבחני מועד ב' לאחר כמה שבועות מקיום מועדי המבחן הקבועים, לנבחנים אשר נרשמו למועד המבחן הקבוע, אך נבצר מאיתם להגיע ולהבחן עקב היותם בבידוד או שפתחו תסמינים לנגיף קורונה.

במועדי הבחינות נבחנו כ-65500 כן ירבו, כאשר במועד א' מועד אב

"עשה לך רב-נבחנים מרחוק"

מאות רבנים הוסמכו ל'רב עיר' לאחר שעמדו בהצלחה בבחינות הרבנות, קבלת התואר הנכסף התאפשרה לאחר שהבחינות בעל פה נערכו באמצעים חזותיים - עקב מגבלות נגיף הקורונה

לבחינה בוועדה ולקבל כושר כהונה כרב עיר וכדיין, על הנבחנים לעבור 11 בחינות מקדימות בכל מקצועות התורה, דוגמת הלכות שבת, אבן העזר, יורה דעה וכו', כאשר לאחר מעבר כלל המבחנים בהצלחה, נערכת בחינה וראיון בעל פה אל מול חברי וועדת הבחינות של הרבנות הראשית המורכבת מ הרבנים הגאונים חברי מועצת הרבנות הראשית.

במחלקת בחינות של הרבנות הראשית מציינים כי בשנים האחרונות חלה עליה מבורכת במספר הנבחנים ברבנות הראשית. במועד האחרון ברבנות הראשית פעלו לקיים את המבחנים בהתאם להנחיות משרד הבריאות ותחת ההגבלות בעקבות נגיף הקורונה, תוך כדי שמירה הדוקה על הכללים, על מנת שלא לפגוע בסדרי הלימוד של הנבחנים והכוללים.

הרב רפאל מזרחי מנהל מחלקת בחינות והסמכה ברבנות הראשית מסר: בהתאם להנחיית הראש"ל הגר"י יוסף מחלקת הבחינות תפעל להסמכת הרבנים והדיינים ותפעל להעניק להם את התעודה היוקרתית עליה הם עמלו מספר רב של שנים. אני מודה ליו"ר הוועדה הבוחנת הרה"ג רבי יהודה דרעי שליט"א ולרבנים חברי הוועדה על התגייסותם לקיום המבחנים גם בתקופה מורכבת זו".

במחלקת בחינות מסמכים בסיפוק את הסמכת כ-200 נבחנים הזכאים לקבל כושר לכהונה כרב עיר והסמכה של קרוב למאה נבחנים הזכאים לקבל כושר לדיינות ("דין ידן"), זאת על פי הוראתו של הרב הראשי מרן הראשון לציון ונשיא מועצת הרבנות הראשית הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א למנהל מחלקת הבחינות ברבנות הראשית הרב רפאל מזרחי לפעול להסמכת הרבנים והדיינים, ולא לדחות את מועד בחינתם למרות המגבלות הקיימות עקב נחיות משרד הבריאות. בראשות הוועדה הבוחנת מכהן חבר מועצת הרבנות הראשית הרה"ג יהודה דרעי, רבה הראשי וראב"ד העיר באר שבע.

בעקבות הגבלות נגיף הקורונה והנחיות משרד הבריאות, חלו עיכובים בכינוסה של הוועדה הבוחנת האחראית על קיום ראיון ובחינה לנבחני הרבנות, כעת מכריזים ברבנות הראשית על כינוסה של הוועדה האחראית למרתון ישיבות, לצורך הסמכת מאות אברכים ובני תורה הזכאים לקבל את תעודות הכושר לרבני ערים ולדיינים לאחר שעברו בה. - קיום הבחינות נעשה באמצעות חזותיים עקב מגבלות נגיף הקורונה.

קבלת תעודת ההכשרה "יורה- יורה" ו "דין- דין", הנותן למוחזיק התעודה כושר לכהונה כרב עיר ודיינות מהרבנות הראשית לישראל, מהווה למעשה את סיום סדרת מבחני הרבנות. על מנת לגשת

הגיליון נכתב ונערך על ידי אריאל שחר | מחלקת דוברות-הרבנות הראשית לישראל

